

Sygn. akt XII C 321 / 20

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 listopada 2021 r.

Sąd Okręgowy we Wrocławiu XII Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: **Sędzia SO Krzysztof Rudnicki**

Protokolant: **Jagoda Jarosławska**

po rozpoznaniu w dniu 26.11.2021 r.

we Wrocławiu

na rozprawie

sprawy z powództwa **M. B. i S. B.**

przeciwko (...) **S.A. w W.**

o ustalenie ewentualnie zapłatę

I. ustala, że umowa kredytu na cele mieszkaniowe (...) nr (...) z dnia 08.10.2008 r., zawarta pomiędzy M. B. i S. B. oraz (...) S.A. w W. (poprzednikiem prawnym pozwanego (...) S.A. w W.), jest nieważna;

II. zasądza od pozwanego na rzecz powodów **11.834 zł** kosztów procesu.

XII C 321 / 20

UZASADNIENIE

Powodowie M. B. i S. B. wystąpili przeciwko pozwanemu (...) S.A. w W. o ustalenie nieważności umowy kredytu na cele mieszkaniowe (...) nr (...) z dnia 08.10.2008 r. na podstawie art. 58 kc w zw. z art. 69 pr. bank. albo unieważnienie ww. umowy na podstawie art. 12 ust. 1 pkt 4 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym w zw. z art. 69 ust. 1 pr. bank., ewentualnie zasądzenie od pozwanego na ich rzecz solidarnie 66.882,99 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia doręczenia pozwu do dnia zapłaty – wskutek uznania niektórych postanowień ww. umowy za abuzywne w rozumieniu art. 385⁽¹⁾ kc i tym samym bezskuteczne względem powodów. Powodowie wnieśli także o zasądzenie kosztów procesu.

Powodowie podali, że w dniu 08.10.2008 r. zawarli z (...) S.A. w W. – poprzednikiem prawnym pozwanego umowę kredytu na cele mieszkaniowe (...) na kwotę 281.051 zł. Kredyt został udzielony na okres 360 miesięcy, z przeznaczeniem na finansowanie budowy i zakupu lokalu mieszkalnego nr(...) w budynku (...) we W. przy ul. (...) oraz na refinansowanie wpłaconej zaliczki. Ostateczny termin spłaty kredytu został wskazany na dzień 15.10.2038 r. Kredyt został zabezpieczony hipoteką umowną kaucyjną do kwoty 562.102 zł. Kredyt został wypłacony jednorazowo w PLN w dniu 20.10.2008 r. w wysokości 281.051 zł po kursie 1 CHF = 2,2520 PLN, dając równowartość 124.800,62 CHF. Treść umowy kredytu nie wskazuje jego wysokości w walucie CHF. W umowie nie wskazano *expressis verbis* kursu, po jakim dojdzie do przeliczenia kwoty kredytu, ani wysokości zobowiązania w walucie indeksacji. Według § 2 ust. 2 umowy kwota kredytu denominowanego (waloryzowanego) w CHF lub transzy kredytu miała zostać określona według kursu kupna dewiz dla ww. waluty, zgodnie z „Tabelą kursów” w dniu wykorzystania kredytu lub transzy

kredytu. Postanowienie to koresponduje z § 4 ust. 1a umowy, który informuje, że kredytu wykorzystywany jest w złotych, przy jednoczesnym przeliczeniu kwoty kredytu według kursu kupna dewiz dla CHF zgodnie z „Tabelą kursów” obowiązującą w Banku w dniu wykorzystania kredytu. Natomiast spłata rat kapitałowo-odsetkowych zgodnie z § 9 umowy była dokonywana w PLN po uprzednim przeliczeniu rat kapitałowo-odsetkowych według kursu sprzedaży dewiz obowiązującym w Banku w dniu spłaty.

Powodowie podkreślili, że nigdy nie otrzymali z tytułu zawartej umowy wypłaty środków w walucie szwajcarskiej. Ponadto nie zalegają ze spłatą kredytu.

Powodowie podnieśli, że kredyt jest kredytem złotowym, natomiast przeliczenie nastąpiło według klauzuli abuzywnej, co stanowi o nieskuteczności postanowień umowy. Podstawą roszczenia jest uznanie, że poszczególne postanowienia umowy dotyczące indeksacji z uwagi na brak regulacji i zasad kursów, po których przeliczana będzie wysokość kredytu, mają charakter niedozwolony zgodnie z art. 385¹ § 1 kc. Wysokość świadczenia powodów jako konsumentów była określana jednostronnie. Zastosowana klauzula indeksacyjna powoduje, że kwota zobowiązania nigdy nie będzie równa kwocie kapitału udzielonego powodom. Wysokość świadczenia powodów nie została określona w zawartej przez nich umowie, gdyż brak było zasad i sposobu obliczenia kwoty, którą będą zobowiązani spłacić.

Powodowie podnieśli, iż nie mieli w ogóle wpływu na końcowy kształt kwestionowanych postanowień umownych. Ponadto przy zawarciu umowy powinni być jasno poinformowani o tym, że ponoszą wyłącznie, nieograniczone ryzyko kursowe.

Powodowie podnieśli, że eliminacja niedozwolonych postanowień umownych dotyczących indeksacji kredytu prowadzi do niemożliwości dalszego funkcjonowania umowy, tym samym doprowadzając do unieważnienia całej umowy.

Szczegółowe uzasadnienie stanowiska powodów zawarte jest na k. 4-26 oraz 160-178 akt sprawy.

W odpowiedzi na pozew pozwany (...) S.A. w W. wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powodów kosztów procesu.

W ocenie pozwanego umowa kredytu stanowi ważne i skuteczne zobowiązanie i brak jest podstaw do stwierdzenia jej nieważności z mocy prawa. Umowa kredytu indeksowanego do waluty obcej była prawnie dopuszczalna nawet przed wejściem w życie ustawy antyspreadowej, a co do zasady akceptowana również przez TSUE. Ponadto, kredyt indeksowany do waluty obcej nie jest kredytem złotowym, ponieważ należy wyraźnie rozróżnić walutę zobowiązań wynikających z zawarcia umowy kredytu od waluty spełnienia świadczenia, tj. waluty, w jakiej dokonywano uruchomienia – wypłaty kredytu oraz spłaty rat kapitałowo-odsetkowych. Klauzula indeksacyjna przewidująca sam mechanizm indeksacji kredytu i wyrażenie zadłużenia w walucie CHF nie podlega ocenie z punktu widzenia abuzywności, gdyż określa ona główny przedmiot świadczenia stron i została sformułowana w sposób jednoznaczny. Zatem brak jest podstaw do stwierdzenia jej abuzywności. Powyższe należy również odnieść do klauzuli kursowej. Określanie pierwotnej wysokości zadłużenia kredytobiorców oraz wysokości rat kapitałowo-odsetkowych kredytobiorców w walucie CHF poprzez odesłanie do bankowych tabel kursowych w dacie zawarcia umowy kredytu, stanowiło powszechną praktykę rynkową. Brak było jednocześnie wówczas przepisu prawa obligującego pozwanego do precyzyjnego określania w treści umów kredytowych zasad ustalania przez pozwanego tabel kursowych.

Pozwany zakwestionował abuzywność klauzul odwołujących się do tabel kursowych, wskazując, że stosowanie tych tabel było powszechną praktyką rynkową. Podniósł, że nie określał kursów kupna i sprzedaży CHF w sposób dowolny i arbitralny, ale stosował kursy rynkowe, w pełni odpowiadające kształtowaniu się cen tej waluty na rynku międzybankowym. Pozwany podniósł, że powodowie skorzystali z kapitału na znacznie korzystniejszych warunkach ekonomicznych – oprocentowanego w oparciu o stawkę LIBOR, a nie WIBOR. Wskazał, że nawet przyjęcie ewentualnej abuzywności klauzul odsyłających do tabel kursowych nie powoduje upadku mechanizmu waloryzacji do waluty obcej CHF, pojawić się może co najwyżej zagadnienie kursu, po którym należałoby przeliczać wysokość kapitału i rat kapitałowo-odsetkowych. Zarzucił, że powodowie pomijają wejście w życie tzw. ustawy

antyspreadowej, która stanowiła wyraźną ingerencję ustawodawcy ostatecznie przesądającą o dopuszczalności tzw. kredytów denominowanych lub indeksowanych (waloryzowanych) do waluty obcej, zarówno przed, jak i po wejściu w życie tej ustawy, a ponadto przyznała kredytobiorcom uprawnienie do spłaty rat kapitałowo-odsetkowych bezpośrednio w walucie obcej. Dalej pozwany wskazał, że mając na względzie zasadniczy cel Dyrektywy nr 93/13 oraz orzecznictwo TSUE wypracowane na jej podstawie, nie powinno budzić wątpliwości, że sąd krajowy może uznać za nieuczciwy tylko jeden element postanowienia nieuczciwego, przy pozostawieniu w mocy pozostałych. Po ewentualnej eliminacji klauzuli kursowej umowa kredytu może nadal obowiązywać, gdyż możliwe jest jej wykonanie zgodnie z art. 69 ust. 3 prawa bankowego, poprzez spłacanie rat bezpośrednio we frankach szwajcarskich. Tak czy inaczej, konsument może spłacać raty w PLN według kursu średniego NBP na podstawie art. 358 § 1 i 2 kc.

Pozwany podniósł, że w przypadku ewentualnego unieważnienia umowy przysługuje mu roszczenie o zwrot kwoty, która została wypłacona konsumentowi na podstawie umowy kredytu oraz roszczenie o zwrot korzyści uzyskanej przez powodów na skutek korzystania z nienależnej im usługi finansowej. Na wypadek unieważnienia przez Sąd umowy kredytu pozwany podniósł ewentualny zarzut potrącenia wierzytelności powodów z wzajemną wierzytelnością o zwrot udzielonego kredytu w kwocie 281.051 zł oraz wierzytelnością z tytułu wynagrodzenia za korzystanie z kapitału w kwocie 102.413,62 zł, ewentualnie zarzut zatrzymania ww. kwot.

Szczegółowe uzasadnienie stanowiska pozwanego zawarte jest na k. 70-109 oraz 184-186 akt sprawy.

Sąd ustalił w sprawie następujący stan faktyczny.

W 2008 r. powodowie M. B. i S. B. ubiegali się o kredyt na zakup mieszkania od dewelopera.

Od pośrednika finansowego dowiedzieli się, że nie mają zdolności kredytowej, aby zaciągnąć kredyt w złotych, natomiast mają tę zdolność dla kredytu we frankach szwajcarskich.

Powodowie otrzymali informację, że frank szwajcarski jest walutą stabilną i bezpieczną a jego kurs może zmienić się może maksymalnie o kilka %.

Szczegółowe warunki kredytu nie były negocjowane. Powodom nie przedstawiono żadnej symulacji, nie były też omawiane zasady ustalania kursów walut stosowanych przez (...) S.A.

/ dowód: zeznania powodów: M. B. – e-protokół z dnia 05.02.2021 r. 00:02:38-

00:23:33 k. 205-206 i 208, S. B. – e-protokół z dnia 05.02.2021 r.

00:23:34-00:32:44 k. 207-208 /

Przed dniem podpisania umowy kredytu powodowie nie otrzymali jej treści. Umowa została przesłana z centrali Banku gotowa do podpisania.

Powodowie przy podpisaniu umowy nie wiedzieli, ile wyniesie ich zobowiązanie wyrażone w CHF.

/ dowód: zeznania powodów: M. B. – e-protokół z dnia 05.02.2021 r. 00:02:38-

00:23:33 k. 205-206 i 208, S. B. – e-protokół z dnia 05.02.2021 r.

00:23:34-00:32:44 k. 207-208 /

W dniu 08.10.2008 r. M. B. i S. B. jako kredytobiorcy oraz (...) S.A. w W. jako kredytodawca zawarli umowę kredytu na cele mieszkaniowe (...) nr (...).

Integralną częścią umowy kredytu były O. (...) ((...)), stanowiące załącznik nr 1 do umowy (§ 1 ust. 2).

(...) S.A. udzielił powodom kredytu w kwocie 281.051 zł denominowanego (waloryzowanego) w walucie CHF, na okres 360 miesięcy od dnia 08.10.2008 r. do dnia 15.10.2038 r. na zasadach określonych w umowie i (...) (§ 2 ust. 1).

Kwota kredytu denominowanego (waloryzowanego) w CHF lub transzy kredytu miała zostać określona według kursu kupna dewiz dla ww. waluty zgodnie z „Tabelą kursów” obowiązującą w Banku w dniu wykorzystania kredytu lub transzy kredytu (§ 2 ust. 2).

O wysokości wykorzystanego kredytu denominowanego (waloryzowanego) wyrażonego w walucie CHF, wysokości odsetek w okresie karencji oraz wysokości rat kapitałowo-odsetkowych w w/w walucie Bank miał poinformować kredytobiorców w terminie 7 dni od dnia całkowitego wykorzystania kredytu na zasadach określonych w (...) (§ 2 ust. 3).

Kredyt przeznaczony był na finansowanie budowy i zakupu odrębnej własności lokalu mieszkalnego nr (...) w budynku (...) o pow. 44,26 m⁽²⁾ we W. przy ul. (...) oraz refinansowanie wpłaconej zaliczki w kwocie 3.000 zł – inwestor W. (...) sp. z o.o. – wartość kosztorysowa 281.051 zł (§ 3 ust. 1).

Inwestycja miała zostać rozpoczęta i zakończona w 10.2008 r. (§ 3 ust. 2).

Uruchomienie kredytu miało nastąpić jednorazowo w terminie do dnia 08.10.2008 r. w formie przelewu na (§ 4 ust. 1):

1) 278.051 zł na rachunek dewelopera w (...) S.A. O/W. nr (...),

2) 3.000 zł na rachunek kredytobiorców w (...).

Kredyt miał zostać wykorzystany w złotych, przy jednoczesnym przeliczeniu kwoty kredytu według kursu kupna dewiz dla CHF zgodnie z „Tabelą kursów” obowiązującą w Banku w dniu wykorzystania danej transzy (§ 4 ust. 1a).

Uruchomienie kredytu miało nastąpić po spełnieniu warunków określonych w (...) oraz po złożeniu przez kredytobiorców pisemnej dyspozycji wypłaty kredytu oraz ustanowieniu zabezpieczenia w formie złożenia potwierdzenia przyjęcia do wiadomości przez dewelopera umowy przelewu wierzytelności na rzecz Banku na wypadek rozwiązania umowy o budowę przed uzyskaniem tytułu prawnego do lokalu mieszkalnego (§ 4 ust. 2).

Bank pobrał od kredytobiorców prowizję za udzielenie kredytu w wysokości 1.529,46 zł, tj. 0,90 % kwoty kredytu (§ 6 ust. 1) oraz prowizję w wysokości 2.951,04 zł z tytułu ryzyka udzielenia kredytu z brakującą wartością zabezpieczenia; wysokość prowizji stanowiła 3,50 % kwoty kredytu w wysokości 84.315,30 zł, która nie znajdowała pokrycia w wymaganej przez Bank wartości zabezpieczenia w postaci hipoteki na nieruchomości (§ 6 ust. 2).

Zasady pobierania opłat i prowizji, zasady zmiany ich wysokości oraz sposób informowania o tych zmianach określały (...) (§ 6 ust. 3).

Kredytobiorcy oświadczyli, że otrzymali wyciąg z „Taryfy prowizji i opłat (...) S.A.”, akceptują jej treść oraz zasady informowania o zmianie wysokości opłat i prowizji (§ 6 ust. 4).

Oprocentowanie kredytu było zmienne i stanowiło sumę zmiennej stawki odniesienia oraz stałej marży Banku w wysokości 1,25 p.p. (§ 8 ust. 1).

W dniu zawarcia umowy oprocentowanie kredytu wynosiło 5,21 % i było równe sumie stawki odniesienia, którą była stawka rynku pieniężnego LIBOR 3-miesięczny, oraz marży Banku w wysokości 2,25 % (§ 8 ust. 2).

Pierwsza zmiana oprocentowania wynikająca ze zmiany stawki odniesienia miała nastąpić w miesiącu kalendarzowym następującym po miesiącu, w którym została zawarta umowa, w dniu ustalonym jako dzień płatności raty kapitałowo-odsetkowej (§ 8 ust. 3).

Kolejne zmiany miały być dokonywane w trzymiesięcznych okresach odsetkowych, począwszy od dnia dokonania pierwszej zmiany, każdorazowo w dniu ustalonym jako dzień płatności raty kapitałowo-odsetkowej (§ 8 ust. 4).

Ostateczny termin spłaty kredytu, odsetek i innych należności przypadał na dzień 15.10.2038 r. (§ 9 ust. 1).

Po okresie wykorzystania kredytu kredytobiorcy byli zobowiązani do spłaty kredytu wraz z odsetkami w 360 ratach miesięcznych w dniu 15 każdego miesiąca, począwszy od dnia 17.11.2008 r., przy czym wysokość rat kapitałowo-odsetkowych określona była w CHF, a spłata rat kapitałowo-odsetkowych miała być dokonywana w złotych, po uprzednim przeliczeniu rat kapitałowo-odsetkowych według kursu sprzedaży dewiz dla CHF zgodnie z „Tabelą kursów” obowiązującą w Banku w dniu spłaty; wysokość rat kapitałowo-odsetkowych w złotych zależała od wysokości kursu sprzedaży dewiz dla CHF obowiązującego w Banku w dniu spłaty, a tym samym zmiana wysokości w/w kursu waluty miała wpływ na ostateczną wysokość spłacanego przez kredytobiorcę kredytu (§ 9 ust. 2).

Miesięczne raty kapitałowo-odsetkowe ustalane były w równej wysokości (§ 9 ust. 3).

Zabezpieczenia spłaty kredytu stanowiły (§ 10 ust. 1):

1) hipoteka umowna kaucyjna do kwoty 526.102 zł na zabezpieczenie kapitału, odsetek oraz innych kosztów związanych z udzielonym kredytem, ustanowiona na odrębnej własności lokalu mieszkalnego nr (...) w budynku (...) o pow. 44,26 m⁽²⁾ położonego we W. przy ul. (...);

2) cesja na rzecz Banku praw z umowy ubezpieczenia domu jednorodzinnego od ognia i innych zdarzeń losowych.

Na okres przejściowy (do dnia uprawomocnienia się wpisu hipoteki) zabezpieczenie stanowiła cesja wierzytelności wobec inwestora (dewelопера) na wypadek rozwiązania umowy o budowę przed przeniesieniem na kredytobiorców własności lokalu (§ 10 ust. 3).

Kredytobiorcy oświadczyli, że w związku z zaciągnięciem kredytu denominowanego (waloryzowanego) w walucie wymiennej zostali poinformowani przez Bank o ryzyku związanym ze zmianą kursów walut oraz rozumieją wynikające z tego konsekwencje (§ 11 ust. 4).

Kredytobiorcy oświadczyli również, że akceptują zasady funkcjonowania kredytu denominowanego (waloryzowanego) w walucie wymiennej, w szczególności zasady dotyczące określenia kwoty kredytu w walucie wskazane w § 2 umowy, sposobu uruchomienia i wykorzystania kredytu określone w § 4 umowy oraz warunków jego spłaty określone w § 9 umowy (§ 11 ust. 5).

Przed uprawomocnieniem się wpisu hipoteki standardowa marża Banku była zwiększona o 1 % (§ 11a ust. 2).

/ dowód: umowa kredytu (...) z dnia 08.10.2008 r. z załącznikami – k. 40-50; Ogólne

warunki kredytowania – k. 53-55 /

Uruchomienie kredytu nastąpiło jednorazowo w dniu 20.10.2008 r. poprzez wypłatę kwoty 281.051,00 zł przeliczonej według kursu 2,2520 na kwotę 124.800,62 CHF.

/ dowód: zaświadczenie (...) S.A. w W. z dnia 15.01.2020 r. – k. 56-

58 /

W dniu 03.02.2015 r. (...) S.A. we W. oraz powodowie zawarli aneks nr (...) do umowy kredytu (...) z dnia 08.10.2008 r.

Kredytobiorcy zobowiązali się do spłaty kredytu wraz z odsetkami w miesięcznych ratach w dniu 15 każdego miesiąca.

Wysokość rat kapitałowo-odsetkowych określona była w CHF.

Splata rat dokonywana była w CHF w drodze obciążenia rachunku ustalonego między stronami, właściwego do przeprowadzenia rozliczeń z tytułu umowy, nr (...).

Strony określiły następujące zasady ustalania kursów walut:

- Bank ustalał wysokość obowiązujących kursów kupna i sprzedaży dewiz w oparciu o kurs średni Banku,
- kurs średni Banku stanowił kurs walutowy dla poszczególnych walut na rynku międzybankowym, stanowiący średnią arytmetyczną z ofert kupna i ofert sprzedaży danej waluty, oferowanych przez profesjonalnych uczestników rynku walutowego, obliczany w oparciu o aktualny w chwili publikacji Tabeli kurs kupna i kurs sprzedaży,
- kursy walutowe na rynku międzybankowym dla poszczególnych walut były prezentowane w systemie Reuters,
- procentowy spread na dzień zawarcia aneksu wynosił 2,00 %.

/ dowód: aneks nr (...) z dnia 03.02.2015 r. do umowy kredytu (...) z dnia 08.10.2008 r.

– k. 51-52 /

Na podstawie uchwał nadzwyczajnych zgromadzeń akcjonariuszy (...) S.A. oraz (...) S.A. z dnia 30.07.2012 r., rep. (...) i rep. (...), nastąpiło połączenie tych spółek w trybie art. 492 § 1 pkt 1 ksh poprzez przeniesienie całego majątku (...) S.A. na (...) S.A. jako spółkę przejmującą.

Na podstawie uchwały o zmianie statutu z dnia 16.05.2018 r., rep. (...), Bank zmienił firmę i siedzibę na (...) S.A. w W..

/ fakty powszechnie i urzędowo znane oraz powszechnie dostępne; ponadto dowód: odpis z KRS

nr (...) – k. 30-39 i 113-115 /

Powodowie początkowo spłacali kredyt poprzez potrącenia dokonywane z ich rachunku bankowego złotowego, później zdecydowali się dokonywać spłat bezpośrednio w CHF.

Powodowie spłacili na rzecz (...) S.A., następnie (...) S.A., wreszcie (...) S.A.:

- w dniu 20.10.2008 r. – 2.529,46 zł, 100 zł i 1.232,63 zł prowizji,

- od dnia 17.11.2008 r. do dnia 14.01.2020 r.:

- 72.459,82 zł kapitału,

- 41.163,13 zł odsetek,

- 41.161,25 CHF kapitału,

- 15.030,12 CHF odsetek,

tj. łącznie 59.002,31 CHF, 119.193,45 zł.

/ dowód: zaświadczenie (...) S.A. w W. z dnia 14.01.2020 r. – k. 56-

54; zeznania powodów: M. B. – e-protokół z dnia 05.02.2021 r.

00:02:38-00:23:33 k. 205-206 i 208, S. B. – e-protokół z dnia

05.02.2021 r. 00:23:34-00:32:44 k. 207-208 /

Sąd zważył, co następuje.

Powództwo zasługuje na uwzględnienie.

Sąd dokonał ustaleń stanu faktycznego sprawy na podstawie materiału dowodowego obejmującego przedłożone przez strony dokumenty dotyczące przedmiotu i treści łączącego strony stosunku kredytowego, a także zeznania powodów.

Wniosek dowodowy pozwanego o przesłuchanie świadków J. L., E. S. i A. K. podlegał oddaleniu jako nieprzydatny do rozstrzygnięcia sprawy, nieadekwatny do okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy oraz do okoliczności, jakie miałyby zostać udowodnione.

Świadek J. L. została zgłoszona m.in. na okoliczność zasad funkcjonowania kredytów denominowanych/waloryzowanych do CHF, sytuacji na rynku kredytów hipotecznych w latach 2004-2009, oczekiwań kredytobiorców, natomiast świadek A. K. została zgłoszona na okoliczność sposobu przygotowania i publikowania tabel kursowych pozwanego, zasad określania kursów walut i spreadu.

Świadek Z. nie brała udziału w negocjowaniu i zawarciu umowy z powodami, zatem nie mogła mieć wiedzy nt. ich oczekiwań, zaś oczekiwania innych kredytobiorców nie mają znaczenia w tej sprawie. Zasady funkcjonowania kredytów denominowanych/waloryzowanych do CHF, jak i zasady ustalania kursów, są doskonale znane Sądowi oraz pełnomocnikom stron. Zasady ustalania kursów powinny wynikać z umowy, jej ogólnych warunków albo z dokumentów o charakterze ogólnym pochodzących od banku kredytującego. Praktyka odwoływania się w umowach do tabel kursowych poszczególnych banków faktycznie była powszechna, co nie znaczy, że była prawidłowa. Sytuacja na rynku kredytów została opisana w przedłożonych przez pozwanego dokumentach – raportach, analizach, itp., które także nie są przydatne do rozstrzygnięcia sprawy, gdyż nie odnoszą się do konkretnego stosunku kredytowego z udziałem powodów. Zeznania świadka z kolei z natury nie są dowodem na tego rodzaju okoliczności. Wreszcie trzeba wskazać, iż przedmiotem procesu nie jest analiza rynku kredytów mieszkaniowych, złotych czy walutowych, tylko ocena zasadności konkretnych roszczeń wywodzonych z konkretnego stosunku prawnego.

Świadek E. S. została zgłoszona na okoliczność, że z związku z udzielaniem kredytów denominowanych lub waloryzowanych Bank zaciągał zobowiązania w walucie CHF oraz skutków finansowych dla Banku w wypadku tzw. „odfrankowienia”. Źródło finansowania kredytu nie ma znaczenia dla oceny treści umowy i jej ważności. Ponadto również takie okoliczności powinny wynikać z odpowiednich dokumentów. Także skutki orzeczenia Sądu nie mają znaczenia. Jeżeli przedsiębiorca posłużył się opracowanym przez siebie wzorcem umowy zawierającym niedozwolone postanowienia umowne, ponosi wszelkie tego konsekwencje, także finansowe.

Trzeba od razu zaznaczyć, że pozwany nie zgłosił żadnych wniosków dowodowych mogących służyć ustaleniu okoliczności zawarcia umowy z powodami, nawet nie przedłożył wniosku kredytowego oraz decyzji o jego akceptacji.

Powodowie dochodzą ustalenia nieważności umowy kredytu na cele mieszkaniowe (...) nr (...) z dnia 08.10.2008 r. Powodowie zakwestionowali tę umowę kredytową, powołując się na jej sprzeczność z przepisami prawa bankowego oraz zawarcie w treści umowy postanowień niedozwolonych w rozumieniu art. 385¹ i nast. kc.

Uprawnione jest stanowisko powodów co do zawarcia w treści umowy z dnia 24.10.2008 r. niedozwolonych postanowień umownych w zakresie odnoszącym się do indeksacji kredytu do waluty CHF, co skutkowało nieważnością tejże umowy.

Powodowie zawarli z poprzednikiem prawnym pozwanego – (...) S.A. w W. umowę kredytu typu indeksowanego (waloryzowanego) do waluty CHF w kwocie 281.051 zł. Stosownie do postanowień umowy kwota kredytu w CHF miała zostać określona według kursu kupna dewiz dla wyżej wymienionej waluty zgodnie z „Tabelą kursów” obowiązującą w Banku w dniu wykorzystania (uruchomienia, wypłaty) kredytu. Stosowany do przeliczenia walut przy wypłacie kredytu kurs CHF został ustalony jednostronnie według Tabeli kursów obowiązującej w Banku. Z kolei spłata rat kapitałowo-odsetkowych miała być dokonywana w złotych, po uprzednim przeliczeniu rat kapitałowo-odsetkowych według kursu

sprzedaży dewiz dla CHF zgodnie z „Tabelą kursów” obowiązującą w Banku w dniu spłaty. Wysokość rat kapitałowo-odsetkowych w złotych zależała od wysokości kursu sprzedaży dewiz dla CHF obowiązującego w Banku w dniu spłaty, a tym samym zmiana wysokości w/w kursu waluty miała wpływ na ostateczną wysokość spłacanego przez kredytobiorcę kredytu. Dopiero od dnia 03.02.2015 r. (stosownie do treści aneksu nr (...) do umowy kredytu) spłata rat kapitałowo-odsetkowych mogła być dokonywana bezpośrednio w CHF.

W ten sposób w chwili zawarcia umowy kwota kredytu będąca podstawą wyliczenia rat nie została ściśle oznaczona. Docelowa suma kredytu w CHF miała dopiero wynikać z harmonogramu spłat. Uruchomienie kredytu miało nastąpić po spełnieniu szeregu warunków. Aczkolwiek warunki te mogły być spełnione przez kredytobiorców dość szybko, nawet tego samego dnia lub w ciągu kilku dni, to jednak w chwili zawarcia umowy nie można było jednak jednoznacznie ustalić daty, w jakiej uruchomienie kredytu miało nastąpić. Pozwany w toku procesu w żaden sposób nie wyjaśnił ani nawet nie próbował wyjaśnić, dlaczego nie było możliwe dokonanie jednoznacznego i wiążącego przeliczenia PLN na CHF w dniu zawarcia umowy kredytu i według – uzgodnionego przez strony – kursu z tego dnia. Nic nie stało na przeszkodzie, aby w umowie kredytu dokonać przeliczenia waluty według określonego kursu, w szczególności średniego kursu NBP, albo jakiegokolwiek innego kursu – uzgodnionego z powodami.

Tymczasem umowa kredytu pozostawiała Bankowi swobodę w zakresie wyrażenia w CHF kwoty kredytu oddanej do dyspozycji kredytobiorców, a w konsekwencji wysokości rat spłaty kredytu. Zapis o przeliczeniu sumy kredytu na CHF według kursu z dnia wykorzystania kredytu jest zapisem pochodzącym od Banku, a nie od powodów. Nie było to z pewnością postanowienie indywidualnie uzgodnione, skoro zostało przeniesione dosłownie z regulaminu kredytu. W umowie kredytu nie został również szczegółowo opisany mechanizm ustalania kursów kupna i sprzedaży CHF. Metoda kształtowania kursu nie została uzgodniona w ramach indywidualnej, jednostkowej umowy. Stosowanie w ogóle do jakichkolwiek przeliczeń kursu ustalanego przez Bank – bez jednoznacznego i pełnego przedstawienia w umowie kredytu metody wyliczania tego kursu poddającej się weryfikacji – może być traktowane jako niedozwolone postanowienie umowne, sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszające interesy kredytobiorcy. Miernik waloryzacji stosowany do przeliczenia świadczenia pieniężnego winien mieć charakter obiektywny, niezależny od woli jednej ze stron. Natomiast mechanizm ustalania przez bank kursów waluty, pozostawiający bankowi swobodę, jest w sposób oczywisty sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 22.01.2016 r., I CSK 149/14, OSNC 2016/11/134; z dnia 13.12.2018 r., V CSK 559/17), inaczej mówiąc jest nieuczciwy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27.02.2019 r., II CSK 19/18). Ponadto, zastosowanie innego kursu dla przeliczenia kredytu uruchamianego – kursu kupna oraz innego kursu dla przeliczenia kredytu spłacanego – kursu sprzedaży prowadzi do uzyskania przez bank dodatkowej korzyści finansowej wynikłej z różnicy między tymi kursami. Na tym polega istota tzw. spreadu walutowego.

Zakładając przeliczenie walut PLN/CHF wg średniego kursu NBP, zobowiązanie powodów wyniosłoby:

- według kursu z dnia zawarcia umowy kredytu – 08.08.2008 r. – 2,2546 – 124.656,70 zł,

- według kursu z dnia uruchomienia kredytu – 20.10.2008 r. – 2,3182 – 121.236,74 zł.

W każdym wypadku zobowiązanie powodów byłoby niższe od zobowiązania oznaczonego ostatecznie przez pozwanego (124.800,62 CHF). Stosując swój kurs kupna – niższy od kursu średniego NBP – Bank spowodował zwiększenie zobowiązania kredytobiorców wyrażonego w walucie waloryzacji o ok. 3.000 CHF.

Z uwagi na zastosowanie kursu kupna (niższego) do przeliczenia kredytu wypłaconego oraz kursu sprzedaży (wyższego) do spłaty kredytu, zobowiązanie kredytobiorcy staje się wyższe już w dniu wypłaty, gdyby kredyt miał zostać od razu spłacony. Suma kapitału w PLN do spłaty jest w takim przypadku z założenia wyższa od sumy kapitału udostępnionego.

Umowa nie zawiera przy tym żadnego mechanizmu chroniącego kredytobiorcę przed zaburzeniem równowagi kontraktowej na skutek zmiany kursów.

Zastosowanie różnego kursu w zależności od tego, czy przeliczenie dotyczy wypłaconego kredytu czy też wysokości raty w dniu przewidzianym w harmonogramie lub dniu poprzedzającym dzień płatności należy uznać za naruszające interes konsumenta w sposób rażący, a niezależnie od tego za postanowienie umowne dotknięte sprzecznością z zasadami współżycia społecznego na zasadach ogólnych, a w konsekwencji nieważnością w rozumieniu art. 58 § 2 kc. Na potrzeby indeksacji kredytu do waluty obcej należało przyjąć kurs ustalany według tej samej jednolitej metody – albo każdorazowo kurs kupna, albo każdorazowo kurs sprzedaży albo jakąś postać kursu uśrednionego lub kursu niezależnego od stron umowy, np. kursu ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski. Rozbieżność stosowanych kursów stanowi korzyść wyłącznie dla banku udzielającego kredytu, a nie dla kredytobiorcy będącego konsumentem. Sytuacje tego rodzaju legły zresztą u podstaw dokonania nowelizacji prawa bankowego ustawą tzw. antyspreadową z dnia 26.07.2011 r.

Nie ma przy tym znaczenia, że strony zawarły w 2015 r. aneks nr (...), w którym wskazały na zasady ustalania kursów. Po pierwsze aneks ten również ten aneks niedostatecznie sprecyzował ustalenie „kursu średniego”, jako pochodnej „kursów z rynku międzybankowego”. Po drugie, dla oceny abuzywności postanowień umownych miarodajna bowiem chwila zawarcia umowy (uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20.06.2018 r., III CZP 29/17, OSNC 2019/1/2).

Brak jest jakichkolwiek okoliczności oraz dowodów wskazujących, aby indeksacja kredytu została indywidualnie uzgodniona.

Wadliwe klauzule przeliczeniowe podlegają pominięciu – art. 385¹ § 1 i 2 kc. Jeżeli jednak dotyczą głównych świadczeń stron, umowa bez uwzględnienia tychże klauzul nie może być w ogóle wykonywana, co z kolei oznacza, iż jest ona nieważna na podstawie art. 58 § 1 kc. W aktualnym orzecznictwie sądowym przyjmowane jest stanowisko, iż klauzula indeksacyjna dotyczy głównego świadczenia stron umowy kredytu w rozumieniu art. 385¹ § 1 kc (zob. zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11.12.2019 r., V CSK 382/18, dotyczący zresztą dokładnie tego samego typu kredytu i takich samych klauzul przeliczeniowych, a także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30.09.2020 r., I CSK 556/18).

Zgodnie z art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29.08.1997 r. – Prawo bankowe przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Skoro w samej umowie kredytu nie została wiążąco wskazana suma kredytu w CHF, będąca podstawą wyliczenia rat, czyli umowa kredytu pozostawiała bankowi swobodę w zakresie wyrażenia w CHF kwoty kredytu oddanej do dyspozycji kredytobiorcy, a w konsekwencji wysokości rat spłaty kredytu, to znaczy że umowa ta wadliwie określała zobowiązanie kredytobiorcy do zwrotu otrzymanej sumy, a przez to nie zawierała prawidłowo oznaczonych wszystkich niezbędnych elementów umowy kredytu przewidzianych w art. 69 ust. 1 prawa bankowego. To zaś uzasadnia stwierdzenie nieważności tej umowy.

Brak jest dowodów, wskazujących, że ryzyko kursowe, immanentnie związane z istotą kredyty typu indeksowanego, zostało kredytobiorcom jednoznacznie, precyzyjnie i wyczerpująco przedstawione.

Co do zasady samo przeliczenie kredytu wyrażonego nominalnie w złotych polskich według oznaczonego kursu waluty obcej można uznać za dopuszczalne i zgodne z ustawą. Według art. 358¹ § 2 kc strony umowy, w szczególności umowy kredytu, mogą zastrzec, że wysokość świadczenia pieniężnego zostanie ustalona według innego miernika wartości (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 25.03.2011 r., IV CSK 377/10; z dnia 18.05.2016 r., V CSK 88/16; z dnia 08.12.2006 r., V CSK 339/06). Tenże miernik może być rozumiany jako wskaźnik w ogóle mający inny charakter albo jako waluta obca w stosunku do waluty zobowiązania – skoro ustawodawca dopuszcza miernik waloryzacji inny niż pieniądź, to znaczy, że dopuszcza także inny pieniądź (walutę) niż pieniądź polski (waluta polska). Świadczenie pieniężne może zatem zostać zwaloryzowane według przewidzianego w umowie kryterium – przeciętnego wynagrodzenia, stopy inflacji, kursu złota, średniej ceny zboża albo jakichkolwiek innego wskaźnika

gospodarczego, a także przeliczenie świadczenia pieniężnego wyrażonego nominalnie w złotych polskich może nastąpić według kursu innej waluty. Indeksacja kredytu do waluty obcej jest postacią takiej właśnie waloryzacji umownej. Waloryzacja świadczenia pieniężnego zmierza do urealnienia jego wartości poprzez odwołanie do obiektywnych, niezależnych od stron transakcji kryteriów. Także w przypadku umów kredytu takie urealnienie może znaleźć zastosowanie. Waloryzacja kwoty nominalnej kredytu jest niezależna od ustaleń dotyczących odsetek umownych (kapitałowych), które w przypadku umowy kredytu stanowią wynagrodzenie banku za wykorzystanie przez kredytobiorcę udostępnionych mu środków pieniężnych, w przeciwieństwie do odsetek za opóźnienie pełniących właśnie funkcję waloryzacyjną obok funkcji represyjnej.

Regulacje dotyczące kredytu indeksowanego do waluty obcej zostały wprowadzone do art. 69 ust. 2 pkt 4a i ust. 3 pr. bank. z dniem 26.08.2011 r. na mocy ustawy z dnia 26.07.2011 r. o zmianie ustawy – Prawo bankowe i niektórych innych ustaw (tzw. ustawy antyspreadowej). Nie oznacza to jednak, iż przed tą datą zawarcie umowy kredytu tego rodzaju było niedopuszczalne. Przeciwnie, możliwość zawarcia umowy kredytu zawierającej tego rodzaju postanowienia mieściła się w ramach ogólnej swobody kontaktowania przewidzianej w art. 353¹ kc (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 29.04.2015 r., V CSK 445/14; z dnia 22.01.2016 r., I CSK 1049/14).

Jednakże prawidłowa, dopuszczalna i zgodna z prawem waloryzacja świadczenia wymagałaby jednoznacznego, precyzyjnego oznaczenia miernika waloryzacji przewidzianego w treści umowy. Oznacza to, że przeliczenie sumy kredytu w PLN na CHF musiałyby zostać dokonane od razu, według uzgodnionego przez strony kursu, nie zaś odroczone w czasie na dzień nieznaną w chwili zawarcia umowy i pozostawione swobodzie Banku.

Treść klauzuli umowy kredytu zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem ustalającej cenę zakupu i sprzedaży waluty obcej, do której kredyt jest indeksowany, powinna, na podstawie jasnych i zrozumiałych kryteriów, umożliwić właściwie poinformowanemu oraz dostatecznie uważnemu i racjonalnemu konsumentowi zrozumienie sposobu ustalania kursu wymiany waluty obcej stosowanego w celu obliczenia kwoty rat kredytu, w taki sposób, aby konsument miał możliwość w każdej chwili samodzielnie ustalić kurs wymiany stosowany przez przedsiębiorcę (wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 18.11.2021 r., C-212/20).

W świetle aktualnego orzecznictwa nie powinno budzić wątpliwości, iż postanowienia § 2 ust. 2, § 4 ust. 1a i § 9 ust. 2 umowy kredytu (...) mają charakter niedozwolony, uznaje się bowiem, iż określenie wysokości należności obciążającej konsumenta z odwołaniem do tabel kursów ustalanych jednostronnie przez bank, bez wskazania obiektywnych kryteriów, jest nietransparentne, pozostawia pole do arbitralnego działania banku i w ten sposób obarcza kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz narusza równorzędność stron (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11.12.2019 r. V CSK 382/18, a także wyroki: z dnia 30.09.2020 r., I CSK 556/18; z dnia 02.06.2021 r., I CSKP 55/21).

Nie ma przy tym możliwości oddzielenia klauzuli kursowej (czyli ściśle rodzaju stosowanych kursów) od samej klauzuli indeksacyjnej, bowiem są one powiązane między sobą, a także z pozostałymi postanowieniami umowy. Umowa dotyczyła kredytu indeksowanego, dodatkowo jej istotnym elementem było też oprocentowanie bazujące na wskaźniku odnoszącym się do waluty CHF.

W aktualnym orzecznictwie sądowym prezentowane jest stanowisko wskazujące na nieważność umów kredytu indeksowanego do CHF zawierających klauzule przeliczeniowe tożsame z kwestionowanymi przez powodów postanowieniami umowy kredytu oraz regulaminu kredytowania; nieważność ta została stwierdzona m.in. wyrokami:

- Sądu Apelacyjnego w Białymstoku: z dnia 04.11.2021 r., I ACa 530/21,
- Sądu Apelacyjnego w Gdańsku: z dnia 22.10.2020 r., V ACa 213/20;
- Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 13.01.2020 r., I ACa 1205/18;
- Sądu Apelacyjnego w Szczecinie: z dnia 16.09.2021 r., I ACa 252/21; z dnia 19.11.2020 r., I ACa 265/20;

- Sądu Apelacyjnego w Warszawie: z dnia 03.11.2020 r., VI ACa 656/19.

Reasumując powyższe, usprawiedliwione jest stanowisko powodów co do nieważności umowy kredytu (...) nr (...) z dnia 08.10.2008 r.

Zgodnie z art. 189 kpc powód może żądać ustalenia istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, jeżeli ma w tym interes prawny.

Powództwo o ustalenie stosunku prawnego lub prawa może zostać uwzględnione wtedy, gdy spełnione są dwie przesłanki merytoryczne: interes prawny oraz wykazanie prawdziwości twierdzeń powoda o tym, że dany stosunek prawny lub prawo rzeczywiście istnieje. Pierwsza z tych przesłanek warunkuje określony skutek tego powództwa, decydując o dopuszczalności badania i ustalania prawdziwości twierdzeń powoda, wykazanie zaś istnienia drugiej z tych przesłanek decyduje o kwestii zasadności powództwa (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27.06.2001 r., II CKN 898/00).

Interes prawny w rozumieniu art. 189 kpc oznacza potrzebę prawną, wynikającą z sytuacji prawnej, w jakiej znajduje się powód. Może wynikać z bezpośredniego zagrożenia prawa powoda lub zmierzać do zapobieżenia temu zagrożeniu. Interes prawny występuje także wtedy, gdy istnieje niepewność stanu prawnego lub prawa, mająca charakter obiektywny. Powód musi udowodnić, że ma interes prawny w wytoczeniu powództwa przeciwko konkretnemu pozwanemu, który przynajmniej potencjalnie stwarza zagrożenie dla jego prawnie chronionych interesów, a sam skutek, jaki wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego, zapewni powodowi ochronę jego praw przez definitywne zakończenie istniejącego między stronami sporu lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu w przyszłości takiego sporu, tj. obiektywnie odpadnie podstawa jego powstania. Na takie cechy roszczenia o ustalenie z art. 189 kpc wskazywał wielokrotnie Sąd Najwyższy, m.in. w wyrokach: z dnia 30.10.1990 r., I CR 649/90; z dnia 08.05.2000 r., V CKN 29/00; z dnia 04.10.2001 r., I CKN 425/00; z dnia 01.04.2004 r., II CK 125/03; z dnia 18.06.2009 r., II CSK 33/09; z dnia 18.03.2011 r., III CSK 127/10; z dnia 09.02.2012 r., III CSK 181/11, OSNC 2012/7-8/101; z dnia 14.03.2012 r., II CSK 252/11; z dnia 29.03.2012 r., I CSK 325/11; z dnia 19.09.2013 r., I CSK 727/12. Inaczej mówiąc, przez interes prawny w procesie cywilnym należy rozumieć obiektywną w świetle obowiązujących przepisów prawnych, to jest wywołaną rzeczywistym narażeniem lub zagrożeniem określonej sfery prawnej, potrzebę uzyskania określonej treści wyroku (T. Rowiński, *Interes prawny w procesie cywilnym i w postępowaniu nieprocesowym*, Warszawa 1971, s. 26). Osoba zainteresowana może dochodzić roszczenia o ustalenie, jeśli nie może uzyskać jakiegokolwiek innej ochrony, w jakikolwiek inny sposób, niż poprzez uzyskanie i przedłożenie wyroku ustalającego istnienie lub nieistnienia prawa lub stosunku prawnego. O istnieniu interesu prawnego w rozumieniu art. 189 kpc decyduje faktyczna, konkretna potrzeba ustalenia. Potrzeba ta zaś niewątpliwie występuje wówczas, kiedy ustalenie prowadzi do definitywnego rozwiązania problemów powoda i chroni jego również na przyszłość przed posunięciami strony przeciwnej.

Biorąc pod uwagę fakt, iż umowa kredytu nr (...) została zawarta na okres od 08.10.2008 r. do 15.10.2038 r., należy uznać, że zachodzi niepewność sytuacji prawnej powodów wymagająca wiążącego rozstrzygnięcia. Ustalenie nieważności umowy kredytu zwalnia powodów z obowiązku dalszego uiszczania kolejnych rat kredytu i otwiera drogę do ostatecznego rozliczenia kredytu.

W tej sprawie spełnione zostały przesłanki ustalenia nieważności umowy kredytu na podstawie art. 189 kpc, tj. posiadanie przez powodów interesu prawnego w żądaniu takiego ustalenia oraz zaistnienie wadliwości umowy w postaci jej sprzeczności z prawem skutkującej nieważnością na podstawie art. 58 § 1 kc.

Sąd ustalił zatem (pkt I wyroku), że umowa kredytu na cele mieszkaniowe (...) nr (...) z dnia 08.10.2008 r., zawarta pomiędzy M. B. i S. B. oraz (...) S.A. w W. (poprzednikiem prawnym pozwanego (...) S.A. w W.), jest nieważna.

Ponieważ powodowie konsekwentnie wskazywali na nieważność umowy kredytu, realizując uprawnienie przysługujące im jako konsumentom poszukującym ochrony na drodze sądowej (por. wyrok Trybunału

Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 03.10.2019 r., C-260/18), nie było potrzeby dokonywania oceny relacji stron z punktu widzenia roszczeń zgłoszonych jako ewentualne. Powodowie dokonali wyboru skutku w postaci nieważności umowy, jedynie ewentualnie domagając się – na wypadek jej utrzymania rozliczenia kredytu z pominięciem indeksacji kredytu do CHF (czyli tzw. odfrankowienia). Wobec zasadności roszczenia głównego zbędne było przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego.

Dla rozstrzygnięcia tej sprawy nie miało również znaczenia, czy stosowane przez pozwanego kursy CHF miały charakter rynkowy, skoro ich zastrzeżenie w umowie było wadliwe z uwagi na brak indywidualnego uzgodnienia sposobu ustalenia tychże kursów, zaś możliwość przeliczenia kredytu według kursu średniego NBP została istotnie podważona (por. wskazany wyrok TSUE z dnia 03.10.2019 r., C-260/18 – w tej sprawie nie ma zastosowania stanowisko wyrażone przez TSUE w wyroku z dnia 02.09.2021 r., C-932/19, jako że wyrok ten zapadł na tle prawa węgierskiego, w którym to systemie zostały uchwalone przepisy przewidujące ustawowe przeliczenie kredytów powiązanych z walutą CHF według jednego, ustalonego kursu). Zatem także rozliczenie kredytu z uwzględnieniem średniego kursu NBP było niecelowe.

W odpowiedzi na pozew pozwany wskazał, że na wypadek unieważnienia przez Sąd umowy kredytu zgłasza ewentualny zarzut potrącenia wierzytelności powodów o zapłatę z wzajemną wierzytelnością pozwanego o zwrot kwoty udzielonego powodom kredytu oraz o wynagrodzenie za korzystanie z kapitału, tj. 113.900,21 zł. Ponadto na wypadek unieważnienia przez Sąd umowy kredytu i nieuwzględnienia z jakiegokolwiek powodu ewentualnego zarzutu potrącenia, pozwany zgłosił zarzut zatrzymania ww. kwot.

Ponieważ Sąd uznał za usprawiedliwione zgłoszone w pierwszej kolejności żądanie ustalenia nieważności umowy, wskazane zarzuty pozwanego pozostają bez wpływu na rozstrzygnięcie i zbędna jest ich ocena. Również w stosunku do roszczenia ewentualnego powodów – zwrotu jedynie nadpłaty wynikłej z samej indeksacji – nie zachodziłaby potrzeba ustalania wynagrodzenia za korzystanie z kapitału. Taka możliwość – abstrahując nawet od przesądzenia, czy tego rodzaju wynagrodzenia Bank może się domagać, co pozostaje zagadnieniem niejednoznacznym – odnosi się wyłącznie do sytuacji zwrotu świadczeń nienależnych w związku z nieważnością umowy. W przypadku pominięcia klauzuli indeksacyjnej (tzw. „odfrankowienia”) kredyt traktowany jest jako złotowy, z pozostawieniem stawki LIBOR jako podstawy oprocentowania, czyli Bank uzyskuje wynagrodzenie w postaci tegoż oprocentowania. Z tych względów zupełnie niecelowe było ustalanie wartości takiego wynagrodzenia przy wykorzystaniu opinii biegłego.

Z powyższych względów Sąd pominął dowód z opinii biegłego w zakresie wnioskowanym przez obie strony – art. 235² § 1 pkt 2 kpc.

Można jednak wskazać, iż zarzut potrącenia nie zasługiwał na uwzględnienie, został bowiem zgłoszony co do niewymagalnej wierzytelności pozwanego. Zobowiązanie do zwrotu świadczenia nienależnego należy do tzw. zobowiązań bezterminowych, w których termin spełnienia świadczenia nie jest z góry oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania, wobec czego spełnienie winno nastąpić niezwłocznie po wezwaniu do wykonania zgodnie z art. 455 kc. Niezwłoczne spełnienie świadczenia pieniężnego w rozumieniu art. 455 kc oznacza z reguły spełnienie go w terminie 14 dni (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28.05.1991 r., II CR 623/90; wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 20.03.2012 r., I ACa 191/11). Pozwany nie wezwał powodów do zwrotu kwoty udzielonego im kredytu oraz do uiszczenia wynagrodzenia, a tym samym nie doprowadził do wymagalności przysługującego mu roszczenia o zwrot wypłaconych tytułem kredytu środków oraz ewentualnie drugiego roszczenia. Samo złożenie warunkowego oświadczenia o potrąceniu (na wypadek unieważnienia umowy kredytu) nie spełnia tego wymogu, co więcej, nie nastąpiło w stosunku do powodów jako adresatów roszczenia pozwanego, a jedynie wobec ich pełnomocnika procesowego. W konsekwencji nie wywołuje żadnego skutku złożenie przez pozwanego oświadczenia o potrąceniu niewymagalnej wierzytelności; nie ma przy czym znaczenia, że ww. zarzut pozwany zgłosił w odpowiedzi na pozew.

Z kolei w związku ze zgłoszonym ewentualnym zarzutem zatrzymania należy zwrócić uwagę, iż stosownie do uregulowania zawartego w art. 496 i 497 kc prawo zatrzymania powstaje m.in. w przypadku nieważności umowy

wzajemnej, kiedy to każda ze stron zobowiązana jest do zwrotu otrzymanego świadczenia drugiej. Tymczasem umowa kredytu nie jest umową wzajemną w rozumieniu art. 496 kc i 497 kc. Jest to umowa dwustronnie zobowiązująca i odpłatna, ale świadczenie kredytobiorcy nie jest ekwiwalentem świadczenia kredytodawcy, jak cena sprzedaży czy wynagrodzenie za wykonanie usługi. Kredytobiorca zwraca otrzymane do jego dyspozycji środki pieniężne, nie zaś spełnia w zamian za nie innego rodzaju świadczenie. W sprawach o zwrot świadczenia z kredytu nie znajduje zastosowania prawo zatrzymania przewidziane w przywołanych przepisach (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 04.12.2019 r., I ACa 442/18). Ponadto do tego oświadczenia pozwanego należy odnieść te same uwagi co do oświadczenia o potrąceniu. Zostało ono złożone pod warunkiem, a także skierowane wyłącznie do pełnomocnika powodów, zamiast do nich osobiście (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 13.01.2020 r., I ACa 1205/18).

Na podstawie art. 98 kpc powodom jako wygrywającym sprawę przysługuje zwrot kosztów procesu obejmujących opłatę sądową od pozwu – 1.000 zł, wynagrodzenie pełnomocnika ustalone zgodnie z § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie – 10.800 zł oraz opłatę skarbową od pełnomocnictwa – 34 zł, tj. łącznie 11.834 zł.

Mając powyższe na uwadze, Sąd orzekł, jak w sentencji wyroku.